

TUTKIMUSRAPORTTI

RAUTALAMPI

Kaposaari

Moniperiodisen irtolöytöpaikan arkeologinen koekaivaus
9. - 10.9.2015

AKDG 4678:1

MUSEOVIRASTO

ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

KOEKAIVAUSTRYHMÄ

JAN-ERIK NYMAN

Tiivistelmä

Rautalammen Vaajasalmen kylässä sijaitsevalle Kaposaaressa on suunniteltu uusi ranta-asetus, jossa koko saarta käsittävä kiinteistö 686-411-6-64 Kapolansaari jaetaan neljään osaan. Kaavamuutos mahdollistaisi kolmen loma-asunnon rakentamisen ja maanomistaja on myös suunnitellut rakentavansa saaren luoteiskärkeen uuden talousrakennuksen. Saaresta on tiedossa kaksi esihistoriallista esinelöytöä, joiden perusteella Kuopion kulttuurihistoriallinen museo katsoi, että oli syytä selvittää onko saarella muinaismuistolain perusteella (295/1963) rauhoitettuja muinaisjäännöksiä. Museoviraston koekaivusryhmä suoritti saarella kahden päivän aikana 9.-10.9.2015 koekaivauksen, jossa tutkittiin nimenomaan suunnitellut rakennuspaikat. Yhteensä kaivettiin 41 koekuoppa, joista kävi ilmi, että kolmella rakennuspaikalla on viitteitä esihistoriallisesta toiminnasta. Saaren luoteisosasta löytyi todennäköisesti nuoremmalle kivikaudelle ajoittuva asuinpaikka ja saaren keskiosasta mahdollisesti kivikauden lopulle tai varhaismetallikaudelle ajoittuva pienimuotoinen toiminta-alue.

Kannen kuva: Tutkimuskohteena oleva Kaposaaari Kapolan tilan rannalta katsottuna, kuvattu lounaasta. AKDG 4678:1

Sisällysluettelo

Kansilehti	
Tiivistelmä	
Sisällysluettelo	1
Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Sijaintikartat	3
1. JOHDANTO	5
2. TUTKIMUSHISTORIA	6
3. KOHTEEN SIJAINTI JA KUVAUS	6
4. TUTKIMUSMENETELMÄT	9
5. KAIVAUSHAVAINNOT	10
6. YHTEENVETO	14
7. LÄHTEET	15
8. DIGIKUVALUETTELO	16
9. KOEKUOPAT	17
Yleiskartta 1:500	22

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kohteen nimi:	RAUTALAMPI Kaposaaari
Muinaisjäännöslaji:	Moniperiodinen löytöpaikka
Muinaisjäännösrekisterino:	1000005056
Inventointinumero:	-
Tutkimuksen laatu:	Koekaivaus
Kenttätyönjohtaja:	Jan-Erik Nyman, FM
Apulaistutkija:	Inga Nieminen, Huk
Kaivausapulainen:	Olli Eranti, fil. yo. Riku Kauhanen, FM
Tutkimuksen rahoittaja:	Museovirasto (virkatyö)
Kenttätyöaika:	9. - 10.9.2015
Tutkittu ala:	10,25 m ²
Maakunta:	Pohjois-Savo
Kunta, kylä:	Rautalampi, Vaajasalmi
Kiinteistötunnus:	686-411-6-64 Kapolansaari
Peruskartta, TM35-lehtijako:	N4444R
Peruskartta, Yleislehtijako:	3224 10 Vajaasalmi
Tutkitun alueen keskikoordinaatit:	N: 6947820 E: 494300 (ETRS-TM35-FIN)
Tutkitun alueen korkeus:	Z: 98,5 - 101,5 (N2000)
Kohteen lähin osoite:	-
Kaivauslöydöt:	KM 40530:1-26. Kiviesineen katkelma, saviastian paloja, kvartsi-ydin, kvartsi-iskoksia, kvartsiitti-iskoksia ja palanutta luuta. Diar. 30.9.2015.
Aikaisemmat tutkimukset:	1975 Eero Muurimäki, inventointi.
Aikaisemmat löydöt:	KM 5410:2. Kivikirveen teräkatkelma. Diar. 7.10.1909. Nuohooja- mestari Ville Tiitisen lahjoittama. KuM 6147. Metallinen nuolenkärki. Antti Nyrösen löytämä.
Digikuvat:	AKDG 4678:1-21, luettelo s. 16
Maastokarttaote:	1:200 000, A4, s. 3 1:20 000, A4, s. 4
Kartat:	Yleiskartta 1:500, A3, s. 22
Liitteet:	-
Tutkimusraportti:	Museoviraston arkisto, Helsinki

RAUTALAMPI Kaposari

N: 6947820 E: 494300 (ETRS-TM35FIN) Z: 98,5 - 101,5 (N2000)

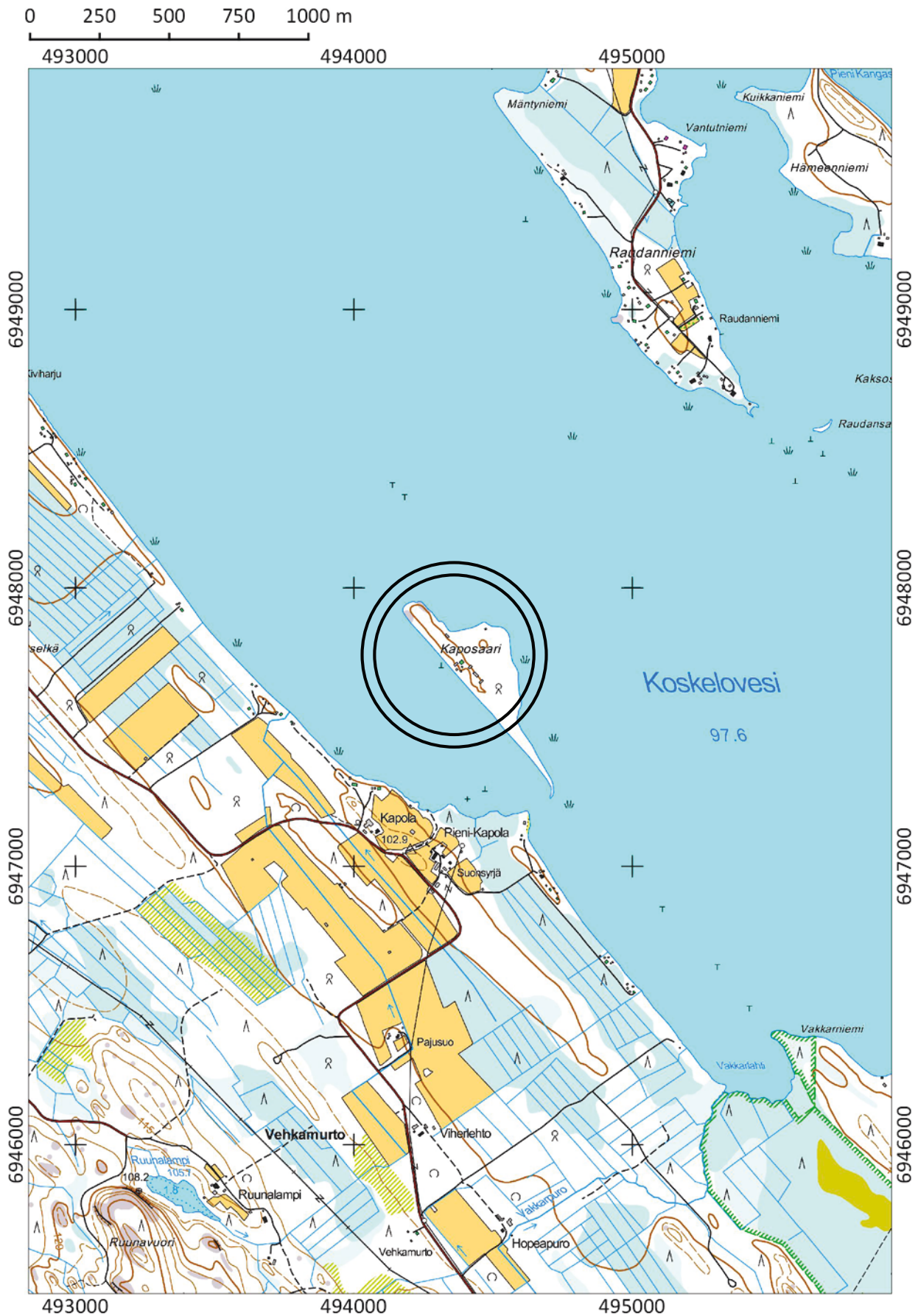
1: 200 000

RAUTALAMPI Kaposari

N: 6947820 E: 494300 (ETRS-TM35FIN) Z: 98,5 - 101,5 (N2000)

1: 20 000

1. JOHDANTO

Rautalammen Vaajasalmen kylässä sijaitsevalle kiinteistölle 686-411-6-64 Kapolansaari on suunniteltu uusi ranta-asemakaava, jossa kiinteistö lohkottaisiin neljään osaan. Koko Kaposarta käsittävä kiinteistö jaettaisiin niin, että saaren pohjoisosaan tulisi kaksi loma-asuntojen korttelialueita (RA-1), saaren keskiosaan maatilan talouskeskuksen korttelialue (AM) ja loput saaresta jäisi maa- ja metsätalousalueeksi (M-1). Loma-asuntojen korttelialueelle saa kaavaehdotuksen mukaan rakentaa loma-asunnon sekä saunan ja talousrakennuksia. Maatilan talouskeskuksen korttelialueelle saa rakentaa maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia sekä enintään kaksi kaksiasuntoista asuinrakennusta. Maa- ja metsätalousalueelle saisi rakentaa vain pääosin maa- ja metsätalouden harjoittamisen kannalta välttämättömiä rakennuksia, rakenteita ja laitteita.

Saaresta on tiedossa kaksi esihistoriallista esinelöytöä, joten Kuopion kulttuurihistoriallinen museo on Rautalammin kunnalle annetuissa lausunnoissa (10.12.2013 ja 28.11.2014) edellyttänyt arkeologista inventointia riittävän tiedon saamiseksi saaren esihistoriallisista löydöistä. Loma-asuntojen ja maatilan talouskeskuksen korttelialueella tulee suorittaa tarkkuusinventointia, jonka tavoitteena on selvittää onko kyseisillä alueilla muinaismuistolain mukaan (295/1963) rauhoitettuja muinaisjäännöksiä.

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo antoi 24.3.2015 Museoviraston koekaivausryhmälle tehtäväksi suorittaa tarvittava tutkimus. Koekaivausryhmä suoritti tehtävän koekaivauksena kahden päivän aikana 9. - 10.9.2015. Museovirasto kustansi tutkimukset, koska kaavahankkeen oli katsottu olevan pieni yksityinen hanke. Tutkittavana oleva alue oli noin 1,5 hehtaaria ja siitä tutkittiin koekaivauksessa 10,25 m². Tutkimuksessa toimi johtajana FM Jan-Erik Nyman ja apulaistutkijana HuK Inga Nieminen. Koekaivaukseen osallistivat myös kaivausapulaiset fil. yo. Olli Eranti ja FM Riku Kauhanen.

Helsingissä 2.3.2016

Jan-Erik Nyman, FM

2. TUTKIMUSHISTORIA

Ensimmäisen Kaposaaressa museokokoelmiin päätyneen esihistoriallisen löydön lahjoitti vuonna 1909 nuohoojamestari Ville Tiitinen. Kansallismuseon kokoelmiin (KM 5410:2) päätyneet esineet on kivikirveen terätkelma, jonka löytöyhteydestä ei ole tarkempaa tietoa. Kirves on ns. oikokirves, joka lapset olivat museolle annetun tiedon mukaan rikkoneet. Katkenneessa päässä oli ollut kouru varren kiinnittämiseksi. Saaresta oli kertoman mukaan löytynyt aikanaan myös reikäkirves, mutta se oli joutunut hukkaan.

Kivikirveen löytöpaikkaa tarkastettiin vasta vuonna 1975, kun Kuopion kulttuurihistoriallisen museon tutkija Eero Muurimäki suoritti Rautalammin arkeologisen inventoinnin. Saaren pellot olivat silloin jo jääneet pois viljelyskäytöstä ja osa pelloille oli istutettu koivuntaimia. Ainoa avoinna oleva maa oli saaren päärakennuksen lähellä oleva pieni perunamaa, mutta sieltä ei havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Tarkastuksen yhteydessä kävi kuitenkin ilmi, että saaren leveimmältä kohdalta oli löytynyt metallinen nuolenkärki. Löytökohta sijaitsee Muurimäelle annetun tiedon mukaan runsaat 100 m saaren päärakennuksesta koilliseen. Nuolenkärjen oli Antti Nyröinen löytänyt kannon alta 15 - 20 vuotta aikaisemmin pellonraivauksen yhteydessä. Muurimäki tarkasti löytöpaikan, mutta ei havainnut mitään poikkeavaa. Paikalla kasvoi tuolloin tiheää ruohikkoa ja alueelle oli istutettu koivuntaimia. Nuolenkärki on tallennettu Kuopion kulttuurihistoriallisen museon kokoelmiin (KuM 6147). Muurimäen inventoinnin jälkeen Kaposaaressa löytöpaikkoja ei ole uudestaan tarkastettu.

Kuva 1. Näkymä kohti Kaposaaressa pohjoisosasta löytyneen metallisen nuolenkärjen löytöpaikkaa, kuvattu lännestä. AKDG 4678:14

3. KOHTEEN SIJAINTI JA KUVAUS

Tutkimuskohteena oleva Kaposaaressa sijaitsee Koskeloveden keskiosassa 5,0 km Rautalammin kirkosta koilliseen. Saaren ja Koskeloveden lounaisrannan välinen matka on keskimäärin noin 500 m. Kaposaaressa on kapeahko, luoteis-kaakkoisuuntainen ja matala saari. Saaren pituus on noin 850 m ja se on leveimmillään noin 240 m. Saaren kaakkois- ja itäosa on suurimmilta osin varsin tasainen ja kosteahko. Luoteessa maasto nousee hieman ja muodostaa kapean kaakkois-luoteisuuntaisen moreeniharjanteen, jonka ylimmät kohdat nousevat noin 3 m Koskeloveden vedenpinnan yläpuolelle. Koskeloveden vedenpinnan korkeus on 97,9 m mpy. ja saaren korkeimmat kohdat ovat noin 101 m mpy. (N2000). Saaren luoteiskärjessä maa muuttuu kallioisemmaksi. Saaren kaakkoisosassa on mäntyvaltaista rämettä ja sen keskiosassa metsittyntä vanhaa peltoa, jossa kasvaa pääosin koivuja. Saaren keskiosassa sijaitsee myös tilan vanha päärakennus sauna- ja

talusrakennuksineen. Päärakennus toimii nykyisin kesä-asuntona ja sitä ympäröi hoidettu pihanurmi. Saaren luoteisosassa on havupuuvaltainen ja osittain varsin tiheäkasvuinen sekametsä.

Kaavasunnitelmassa tilan päärakennuksen luoteispuolelle olevalle vanhalle peltoalueelle on kaavoitettu kaksi loma-asunnon tonttia. Maanomistajalta saadun tiedon mukaan myös saaren keskiosaan suunnitellaan loma-asunnon rakennuspaikkaa, joka sijaistee saaren päärakennuksesta noin 150 m kaakkoon. Myös saaren luoteiskärkeen on esitetty toivomus talusrakennuksen rakentamisesta.

Kuva 2. Kaposaaaren luoteisosaan suunnitelluista tonteista eteläisin, kuvattu kaakosta. AKDG 4678:2

Kuva 3. Kaposaaaren luoteisosaan suunnitelluista tonteista pohjoisin, kuvattu kaakosta. AKDG 4678:3

Kuva 4. Kaposaaaren luoteiskärkeen suunniteltu rakennuspaikka koekuoppa 2:n kohdalla, kuvattu lounaasta. AKDG 4678:9

Kuva 5. Kaposaaaren kallioinen luoteiskärki, kuvattu lounaasta. AKDG 4678:10

Kuva 6. Kaposaaaren keskiosaan suunniteltu rakennuspaikka, kuvattu luoteesta. AKDG 4678:12

Kuva 7. Kaposaaaren keskiosaan suunniteltu rakennuspaikka, kuvattu etelästä. AKDG 4678:13

Tutkimuskohde lienee maankohoamisen myötä noussut vedenpinnan yläpuolelle jo mesoliittisella ajalla, mutta Muinais-Päijänteiden transgression aiheuttama tulva peitti alueen jälleen veden alle. Muinais-Päijänteiden transgressio päättyi Heinolanharjun puhkeamiseen noin 7000 vuotta sitten, jonka jälkeen sen vedenpinta laski reippaasti. Vedenpinnan laskun myötä Koskelovesi kuroutui omaksi järvaltaaksi ja tutkimusalue nousi vedenpinnan yläpuolelle. Jatkuvan maankohoamisen myötä alueen järvaltaat ovat kuitenkin kallistuneet niin, että Koskelonveden vedenpinta on hitaasti jälleen noussut. Näin alueen kivikautiset asuinpaikat

voivat olla hyvin lähellä nykyistä vesirajaa tai jopa veden peittämiä (Pesonen 2005:3, Raatikainen 1985:16-20). Kaposaaaren lähimmät tunnetut kivikautiset ja varhaismetallikautiset asuinpaikat sijaitsevat runsaat 2 km koilliseen Koskeloveden koillisrannalla olevilla Hämeenniemellä ja Saunaniemellä. Myöhäisrautakautisia tai keskiaikaisia kohteita ei tunneta lainkaan lähialueelta. Kaposaaari on vuoteen 1930 asti kuulunut Sahalan kartanolle, joka mainitaan Tyyrinvirran nimellä historiallisissa lähteissä ensimmäistä kertaa vuonna 1564 (Saloheimo 1985:157). Kaposaaressa ei historiallisten kartta-aineiston perusteella kuitenkaan ole ollut kiinteää asutusta kunnes saarelle perustettiin 1900-luvulle maatala.

Kuva 8. Ote A. Cautonin laatimasta Sahalan räilssitalon tiluskartasta vuodelta 1915, jossa näkyy että Kaposaaressa on silloin ollut peltoja (keltainen väri) että kaskimaata (punainen väri). Asutusta ei saaren ollut silloin vielä syntynyt. Lähde: Kansallisarkisto D8a:7/53-68 Vaajasalmi.

4. TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkimuksessa keskityttiin suunniteltuihin rakennuspaikkoihin ja niiden lähiympäristöön. Koekuopittavan alueen rajaamiseksi otettiin myös huomioon rakennusmääräykset, joiden mukaan loma-asuntoja tulee sijoittaa vähintään 25 m päähän keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta. Erillisiä saunarakennuksia saa sijoittaa vähintään 15 m rantaviivasta. Rakennuspaikat tutkittiin 0,5 x 0,5 m kokoisilla koekuopilla. Kohteet eivät olleet merkittyjä maastoon, mutta kaavaehdotuksen kartta-aineiston perusteella ne paikannettiin maastossa silmämääräisesti ja GPS-laitteen avulla.

Tutkimusalueelle kaivettiin 41 kpl koekuoppaa, joten kaivettu pinta-ala on yhteensä 10,25 m². Koekuopat kaivettiin lapiolla ja tarvittaessa myös lastalla ohuina kerroksina. Kaikki kaivettu maa-aines seulottiin. Koekuopat kaivettiin puhtaaseen pohjamaahan asti. Löydöt otettiin talteen 10 cm paksuissa kerroksissa. Koekuopissa esiintyvistä ilmiöistä ja maannoksista tehtiin muistiinpanot ja osa koekuopista valokuvattiin digitaalikameralla. Koekaivausten lopuksi osa koekuopista peitettiin. Maanomistajan pyynnöstä jätettiin koekuopat 2-31 peittämättä. Koekuoppien sijainnit mitattiin mikäli mahdollista VRS-RTK -laitteen (Topcon Hi-per SR) avulla, jonka tarkkuus on ± 2 cm. Mittaukset suoritettiin valtakunnallisessa ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatistossa ja N2000 korkeusjärjestelmässä. Peittävä puusto vaikeutti kuitenkin mittauksia, joten

osa koekuoppien sijainneista on määritetty rullamitan avulla. Näissä mittauksissa höydynnettiin VRS-RTK -laitteella tarkasti mitattuja pisteitä, joten sijaintitietojen virhemarginaali on oletettavasti alle 10 cm. Rullamitalla paikannatetut koekuoppien korkeudet on määritetty Maanmittauslaitoksen LIDAR-aineiston avulla ja arvot on ilmoitettu 10 cm:n tarkkuudella.

Jälkityövaiheessa laadittiin Maanmittauslaitoksen maastokartan pohjalle yleiskartta mittakaavaan 1:2000, johon lisättiin koekuopat ja muut havainnot. Tutkimuksessa otetut digitaaliset valokuvat on luetteloitu Museoviraston kuvakokoelmiin päänumerolla AKDG 4678. Kansallismuseon kokoelmiin tallennettuja löytöjä on luetteloitu päänumerolla KM 40530. Jälkitöissä apulaistutkija Inga Nieminen vastasi löytöjen puhdistamisesta. Allekirjoittanut vastasi tutkimusraportin ja yleiskartan laatimisesta sekä löytöjen ja valokuvien luetteloinnista.

5. KAIVAUSHAVAINNOT

Kaposaaren kallioiseen luoteiskärkeen suunnittelulle rakennuspaikalle kaivettiin kaksi koekuoppaa (nro 1-2). Kallio paljastui vain ohueen hietakerroksen alta koekuopassa nro 1. Varsin kivisestä hietamaasta löytyi koekuopasta nro 2 yhteensä 4 kpl kvartsi-iskosta (16,1 g) noin 20 cm syvyyteen saakka. Likamaata ei koekuopassa havaittu. Saaren luoteiskärjestä havaittiin yksi nuori nuotiokiveys sekä tiheässä sekametsässä muutama matala raivausröykkiö.

Kuva 9. Kaposaaren luoteiskärjessä oleva nuori nuotiokiveys, kuvattu kaakosta. AKDG 4678:11

Saaren luoteisosaan harjanteelle raivatulle vanhalle pellolle rakennettavaksi suunnitelluille tonteille kaivettiin yhteensä 29 koekuoppaa (nro 3-31). Kaikissa koekuopissa havaittiin pellon kyntökerros, joka oli keskimäärin 20 cm paksu. Tämän alla oli puhdasta hietaa, joka osassa kuopissa muuttui noin 40-50 cm syvyydessä tiiviiksi hiesuksi. Eteläisemmältä tontilta ei koekuopista löytynyt mitään, mutta pohjoisemmalla tontilla ja sen luoteispuolelta löytyi yksittäisiä kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavia löytöjä lähes jokaisesta koekuopasta. Löydöllisiä koekuoppia on yhteensä 11 kpl. Näistä löytyi yhteensä 1 hiotun kiviesineen reuna-
katkelma (1,8 g), 1 kvartsiydin (6,8 g), 21 kpl kvartsi-iskosta (46,7 g), 3 kpl kvartsiitti-iskosta (54,7 g) ja 6 palaa palanutta luuta (0,1 g). Löytöjä saatiin sekä ruokamullasta että sen alla olevasta puhtaasta hiedasta. Suurin osa löytyivät 0-30 cm syvyydestä, mutta yksittäisiä löytöjä oli 50 cm syvyyteen saakka. Kyntökerrok-

sen alta saatiin löytöjä koekuopista nro 7, 10 ja 13-16. Missään koekuopassa ei kuitenkaan havaittu lika-
maata tai mitään varsinaiseen kulttuurikerrokseen viittaavaa. Selviä löytökeskittymiä ei myöskään pystytty
toteamaan, vaan löydöt jakaantuvat suhteellisen tasaisesti löytöalueen sisällä. Kaikki löydölliset koekuopat
sijaitsevat harjanteen laella tai sen rinteiden yläosassa. Näiden koekuoppien pintakorkeudet ovat 100,2-
101,2 m mpy. Rinteiden alaosiin ei kuitenkaan kaivettu kuin yksi koekuoppa, joten löytöalueen laajuutta on
pidettävä epävarmana.

Raivauskivistä koostuvat kivivallit reunustavat harjanteelle raivattua vanhaa peltoaukeaa ja entisen pellon
pohjoisosassa on myös muutamia 2-3 m halkaisijaltaan olevia matalia raivausröykkiöitä. Näitä ei kuitenkaan
kartoitettu ajan puutteen vuoksi.

Kuva 10. Kaposaaren luoteisosassa oleva vanha metsittynyt pelto, josta löytyi kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavia löytöjä, kuvattu kaakosta. AKDG 4678:5

Kuva 11. Kaposaaren luoteisosassa oleva vanha metsittynyt pelto, josta löytyi kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavia löytöjä, kuvattu koillisesta. AKDG 4678:6

Kuva 12. Kaposaaren luoteisosassa oleva vanha metsittynyt pelto, josta löytyi kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavia löytöjä, kuvattu etelästä. AKDG 4678:7

Kuva 13. Koekuoppa 15, kuvattu etelästä. AKDG 4678:15

Kuva 14. Koekuoppa 16, kuvattu etelästä. AKDG 4678:16

Kuva 15. Koekuoppa 23, kuvattu etelästä. AKDG 4678:17

Kuva 16. Koekuoppa 27, kuvattu etelästä. AKDG 4678:18

Kuva 17. Kaposaaressa luoteisosassa metsittyneen pellon keskellä oleva raivausröykkiö, kuvattu idästä. AKDG 4678:8

Saaren keskiosaan metsämaastoon suunnitellulle rakennuspaikalle kaivettiin 10 koekuoppaa (nro 32-41), joista kolmesta (nro 34 ja 37-38) saatiin kivikautiseen tai varhaismetallikautiseen asuinpaikkaan viittavia löytöjä. Koekuopista löytyi yhteensä 3 saviastian palaa (4,1 g) ja 6 kpl kvartsi-iskosta (14,4 g). Kaikissa koekuopissa oli häiriintymätön podsolimaannos ja saviastian palat ja kvartsi-iskokset löytyivät lähinnä satunnaisesti puhtaasta hiedasta 0-40 cm syvyydestä. Koekuopissa ei havaittu likamaata tai mitään varsinaiseen kulttuurikerrokseen viittaavaa. Saviastian palat ovat pieniä ja koristelmattomia. Kaksi ovat hiekkasekoitteisia ja yksi asbestisekoitteinen. Löydölliset koekuopat sijaitsevat kapean, hyvin matalan ja maastossa heikosti erottuvan luoteis-kaakkoissuuntaisen harjanteen laella 99,4-99,6 m mpy. Harjanteen lounaispuolella maasto tasaantuu matalaksi rannaksi ja koillisessa maasto laskee rämesuohon.

Kuva 18. Koekuoppa 37, kuvattu etelästä. AKDG 4678:19

Kuva 19. Koekuoppa 38, kuvattu etelästä. AKDG 4678:20

Kuva 20. Koekuoppa 41, kuvattu etelästä. AKDG 4678:21

6. YHTEENVETO

Museoviraston koekaivausryhmä suoritti Kuopion kulttuurihistoriallisen museon toimeksiannosta virkautyönä koekaivauksen Rautalammen Vaajasalmen kylässä sijaitsevalla kiinteistöllä 686-411-6-64 Kapolansaari. Kaposaaressa on suunniteltu uusi ranta-asemakaava, jossa koko saarta käsittävä Kapolansaaren kiinteistö lohkottaisiin neljään osaan. Kaavaehdotuksen mukaan saareen tulisi kaksi loma-asuntojen korttelialuetta, maatilan talouskeskuksen korttelialue ja muu alue jäisi maa- ja metsätalousalueeksi. Näille uusille kiinteistöille on suunniteltu yhteensä kolmen loma-asunnon rakennuspaikkaa sekä yksi talousrakennuksen paikkaa. Saaresta on tiedossa kaksi esihistoriallista esinelöytöä ja tästä syystä Kuopion kulttuurihistoriallinen museo edellytti tehtäväksi arkeologisen tutkimuksen, jossa tulisi selvittää onko saarella muinaismuistolain mukaan (295/1963) rauhoitettuja muinaisjäännöksiä.

Koekaivausryhmä suoritti tutkimuksen koekaivauksena kahden päivän aikana 9. - 10.9.2015. Museovirasto kustansi tutkimukset, koska kaavahankkeen oli katsottu olevan pieni yksityinen hanke. Tutkittavana oleva alue oli noin 1,5 hehtaaria. Koekaivauksessa keskityttiin varsinaisiin rakennuspaikkoihin, joita tutkittiin kaivamalla yhteensä 41 kpl 0,5 x 0,5 m kokoista koekuoppaa. Kaivettu pinta-ala on näin 10,25 m². Koekaivauksesta kävi ilmi, että saaren luoteisosassa ja keskiosassa on viitteitä esihistoriallisesta toiminnasta. Saaren luoteisosasta löytyi todennäköisesti kivikaudelle ajoittuva asuinpaikka, josta osa on kuitenkin osittain tuhoutunut paikalla harjoitetun peltoviljelyn yhteydessä. Löydöt ovat vähäisiä ja vaikeasti ajoitettavia. Vesistöhistorian perusteella asuinpaikka ajoittunee kuitenkin nuoremmalle kivikaudelle. Asuinpaikkaan viittaavaa löytöaineistoa saatiin saaren luoteiskärkeen suunnitellulta rakennuspaikalta sekä pohjoisemmalla loma-asuntotontilta. Kivikautiseen asuinpaikkaan liittyviä varsinaisia kulttuurikerroksia tai rakenteita ei alueelta kuitenkaan havaittu. Eteläisemmältä loma-asuntotontilta ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäännöksen viittaavaa. Saaren keskiosaan suunnitellulta loma-asunnon rakentamispaikalta saatiin myös vähäisiä esihistoriallisia löytöjä. Pienen saviastia-aineiston perusteella paikalla lienee ollut jonkinlaista toimintaa myöhäskivikaudella tai varhaismetallikaudella. Täälläkään ei havaittu asuinpaikkaan liittyviä varsinaisia kulttuurikerroksia tai rakenteita. Molempien löytöalueiden tarkempi rajausta ja luonteen selvitys vaatisi jatkotutkimuksia.

7. LÄHTEET

Painetut lähteet ja kirjallisuus:

Raatikainen, Mikko (1985). Rautalammin luonnon synty. Teoksessa Kukkonen, Jukka (toim.) *Rautalammin kirja*. JYY:n kotiseutusarja. 20. Rautalampi: Rautalammen kunta, s. 13-25.

Saloheimo, Veijo (1985). Rautalammin asutushistoriaa Vanhan pitäjäkartan valossa. Teoksessa Kukkonen, Jukka (toim.) *Rautalammin kirja*. JYY:n kotiseutusarja. 20. Rautalampi: Rautalammen kunta, s. 151-167.

Painamattomat raportit:

Muurimäki, Eero (1975) Rautalammin inventointi 1975. Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

Pesonen, Petro (2005). Rautalammin arkeologinen inventointi. Museovirasto.

8. DIGIKUVALUETTELO

AKDG 4678:

Kuvaaja: Jan-Erik Nyman

1. Tutkimuskohteena oleva Kaposaaari Kapolan tilan rannalta katsottuna, kuvattu lounaasta.
2. Kaposaaaren luoteisosaan suunnitelluista tonteista eteläisin, kuvattu kaakosta.
3. Kaposaaaren luoteisosaan suunnitelluista tonteista pohjoisin, kuvattu kaakosta.
4. Kaposaaaren luoteisosaan suunnitelluista tonteista pohjoisin, kuvattu luoteesta.
5. Kaposaaaren luoteisosassa oleva vanha metsittynyt pelto, josta löytyi kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavia löytöjä, kuvattu kaakosta.
6. Kaposaaaren luoteisosassa oleva vanha metsittynyt pelto, josta löytyi kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavia löytöjä, kuvattu koillisesta.
7. Kaposaaaren luoteisosassa oleva vanha metsittynyt pelto, josta löytyi kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavia löytöjä, kuvattu etelästä.
8. Kaposaaaren luoteisosassa metsittyneen pellon keskellä oleva raivausröykkiö, kuvattu idästä.
9. Kaposaaaren luoteiskärkeen suunniteltu rakennuspaikka koekuoppa 2:n kohdalla, kuvattu lounaasta.
10. Kaposaaaren kallioinen luoteiskärki, kuvattu lounaasta.
11. Kaposaaaren luoteiskärjessä oleva nuori nuotiokiveys, kuvattu kaakosta.
12. Kaposaaaren keskiosaan suunniteltu rakennuspaikka, kuvattu luoteesta.
13. Kaposaaaren keskiosaan suunniteltu rakennuspaikka, kuvattu etelästä.
14. Näkymä kohti Kaposaaaren pohjoisosasta löytyneen rautaisen nuolenkärjen löytöpaikkaa, kuvattu lännestä.
15. Koekuoppa 15, kuvattu etelästä.
16. Koekuoppa 16, kuvattu etelästä.
17. Koekuoppa 23, kuvattu etelästä.
18. Koekuoppa 27, kuvattu etelästä.
19. Koekuoppa 37, kuvattu etelästä.
20. Koekuoppa 38, kuvattu etelästä.
21. Koekuoppa 41, kuvattu etelästä.

9. KOEKUOPAT

Löydöllisten koekuoppien numerot ovat alleviivattuja.

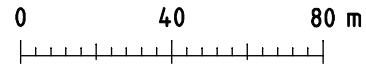
Nro	Koordinaatit (ETRS-TM35FIN) Lounaisnurkka	Pinta mpy (N2000)	Koko m	Syvyys m	Kuvaus
<u>1</u>	N: 6947901,61 E: 494217,16	100,82	0,5 x 0,5	0,05	Turpeen alla oli vain ohut kerros vaaleanruskeaa hietaa, jonka alla oli kallio.
<u>2</u>	N: 6947912,34 E: 494228,41	100,50	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 5-10 cm paksu kerros vaaleanharmaa hietaa, jonka alla oli vaaleanruskeaa hietaa kuopan pohjaan asti. Kuopassa oli runsaasti kiviä. Hiedasta löytyi 0-10 cm syvyydestä 2 kvartsi-iskosta (KM 40530:1) ja 10-20 cm syvyydestä 2 kvartsi-iskosta (:2).
<u>3</u>	N: 6947871,91 E: 494246,49	100,80	0,5 x 0,5	0,45	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, josta löytyi 10-20 cm syvyydestä 1 kvartsi-iskos (KM 40530:3). Mullan alla oli 3-5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Tämän alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa.
4	N: 6947868,8 E: 494253,1	100,9	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros vaaleanruskeaa hietaa. Tämän alla oli harmaata hietaa kuopan pohjaan asti.
<u>5</u>	N: 6947867,58 E: 494261,36	100,87	0,5 x 0,5	0,50	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, josta löytyi 10-20 cm syvyydestä 3 kvartsi-iskosta (KM 40530:4). Mullan alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Tämän alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa.
<u>6</u>	N: 6947861,6 E: 494254,1	100,7	0,5 x 0,5	0,35	Turpeen alla oli 5-20 cm paksu kerros multaa, josta löytyi 0-10 cm syvyydestä 1 kvartsi-iskos (KM 40530:5). Mullan alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Tämän alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa.
<u>7</u>	N: 6947859,05 E: 494245,50	100,19	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, josta löytyi 0-10 cm syvyydestä 1 kvartsiitti-iskos (KM 40530:6). Mullan alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa. Hiedasta löytyi 20-30 cm syvyydestä 2 kvartsiitti-iskosta (:7) ja 30-40 cm syvyydestä 1 kvartsi-iskos (:8) ja 6 palaa palanutta luuta (:9).
8	N: 6947848,36 E: 494239,91	99,13	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 20-25 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli harmaata hietaa kuopan pohjaan asti.
9	N: 6947847,1 E: 494256,9	100,4	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Sen alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa.

<u>10</u>	N: 6947854,2 E: 494267,1	100,9	0,5 x 0,5	0,50	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, josta löytyi 10-20 cm syvyydestä 1 kvartsi-iskos (KM 40530:10). Mullan alla oli vaaleanruskeaa hietaa kuopan pohjaan asti. Hiedasta löytyi 20-30 cm syvyydestä 2 kvartsi-iskosta (:11).
<u>11</u>	N: 6947854,7 E: 494278,6	101,0	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, josta löytyi 0-10 cm syvyydestä 1 kvartsi-iskos (KM 40530:12) ja 10-20 cm syvyydestä 2 kvartsi-iskosta (:13). Mullan alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa.
12	N: 6947843,7 E: 494282,7	101,0	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 10 cm paksu ja kivinen kerros kellanruskeaa hietaa. Sen alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa.
<u>13</u>	N: 6947840,0 E: 494293,2	101,0	0,5 x 0,5	0,60	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli vaaleanruskeaa hietaa kuopan pohjaan asti. 30-40 cm syvyydestä löytyi 2 kvartsi-iskosta (KM 40530:14) ja 40-50 cm syvyydestä kvartsi-iskos (:15). Kuopan pohjassa oli kova ja tiivistä hiesua.
<u>14</u>	N: 6947833,33 E: 494287,73	101,02	0,5 x 0,5	0,50	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli vaaleanruskeaa ja jonkin verran kiviä sisältävää hietaa kuopan pohjaan asti. 40-50 cm syvyydestä löytyi kiviesineen katkelma (KM 40530:16). Kuopan pohjassa oli kova ja tiivistä hiesua.
<u>15</u>	N: 6947825,0 E: 494282,3	100,5	0,5 x 0,5	0,35	Turpeen alla oli 15-20 cm paksu kerros multaa, josta 0-10 cm syvyydestä löytyi 2 kvartsi-iskosta (KM 40530:17). Mullan alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Sen alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa. Hietakerroksesta löytyi 30-35 cm syvyydestä 1 kvartsi-ydin (:18). Kuopan pohjassa oli kova ja tiivistä hiesua.
<u>16</u>	N: 6947822,3 E: 494300,0	101,2	0,5 x 0,5	0,50	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa. Hietakerroksesta löytyi 20-30 cm syvyydestä 2 kvartsi-iskosta (KM 40530:19). Kuopan pohjassa on kovaa ja tiivistä hiesua.
17	N: 6947811,6 E: 494293,8	100,5	0,5 x 0,5	0,45	Turpeen alla oli 15 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Sen alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa.
18	N: 6947812,91 E: 494306,19	101,16	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Sen alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa. Kuopan pohjassa on kovaa ja tiivistä hiesua.

19	N: 6947825,2 E: 494310,5	100,9	0,5 x 0,5	0,45	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, josta löytyi 10-20 cm syvyydestä 2 kvartsi-iskosta (KM 40530:20). Mullan alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Tämän alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa.
20	N: 6947816,0 E: 494313,7	101,0	0,5 x 0,5	0,35	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli vaaleanruskeaa hietaa kuopan pohjaan asti.
21	N: 6947806,7 E: 494313,6	100,9	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Sen alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa. Kuopan pohjassa on kovaa ja tiivistä hiesua.
22	N: 6947798,6 E: 494307,9	100,3	0,5 x 0,5	0,45	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Sen alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa. Kuopan pohjassa on kovaa ja tiivistä hiesua.
23	N: 6947799,5 E: 494324,2	100,8	0,5 x 0,5	0,45	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa. Kuopan pohjassa on kovaa ja tiivistä hiesua.
24	N: 6947789,3 E: 494325,6	100,6	0,5 x 0,5	0,45	Turpeen alla oli 25 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Sen alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa. Kuopan pohjassa on kovaa ja tiivistä hiesua.
25	N: 6947791,95 E: 494336,28	100,79	0,5 x 0,5	0,50	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 5-10 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Sen alla oli vaaleanruskeaa ja jonkin verran kiviä sisältävää hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa. Kuopan pohjassa on kovaa ja tiivistä hiesua.
26	N: 6947778,46 E: 494320,52	100,02	0,5 x 0,5	0,45	Turpeen alla oli 20 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa. Kuopan pohjassa on kovaa ja tiivistä hiesua. Kuopassa on iso maakivi.
27	N: 6947777,32 E: 494335,39	100,49	0,5 x 0,5	0,45	Turpeen alla oli 25 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros vaaleanharmaa hietaa. Tämän alla oli 5-10 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa, jonka alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa.
28	N: 6947774,09 E: 494350,70	100,84	0,5 x 0,5	0,45	Turpeen alla oli 30 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Sen alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntumassa. Kuopan pohjassa on kovaa ja tiivistä hiesua.

29	N: 6947765,71 E: 494343,82	100,26	0,5 x 0,5	0,50	Turpeen alla oli 30 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Sen alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntu-massa. Kuopan pohjassa on kovaa ja tiivistä hiesua.
30	N: 6947762,17 E: 494334,28	99,79	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 25 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Sen alla oli vaaleanruskeaa hietaa kuopan pohjaan asti.
31	N: 6947757,30 E: 494353,06	100,21	0,5 x 0,5	0,50	Turpeen alla oli 25 cm paksu kerros multaa, jonka alla oli 5-10 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Sen alla oli vaaleanruskeaa hietaa, joka muuttuu harmaaksi kuopan pohjan tuntu-massa. Kuopan pohjassa on kovaa ja tiivistä hiesua.
32	N: 6947616,7 E: 494464,2	99,6	0,5 x 0,5	0,30	Turpeen alla oli 10 cm paksu kerros vaaleanharmaata hietaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskea hietaa. Tämän alla oli harmaata hietaa kuopan pohjaan asti.
33	N: 6947604,0 E: 494475,3	99,6	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 5 cm paksu kerros vaaleanharmaata hietaa, jonka alla oli 5-10 cm paksu kerros kellanruskea hietaa. Tämän alla oli harmaata hietaa kuopan pohjaan asti.
<u>34</u>	N: 6947603,6 E: 494482,9	99,6	0,5 x 0,5	0,30	Turpeen alla oli 5 cm paksu kerros vaaleanharmaata hietaa, jonka alla oli 3 cm paksu kerros kellanruskea hietaa. Tämän alla oli vaaleanruskeaa hietaa kuopan pohjaan asti. 0-10 cm syvyydestä löytyi saviastian pala (KM 40530:21) ja 3 kvartsi-iskosta (:22). 10-20 cm syvyydestä löytyi 2 kvartsi-iskosta (:23). Kuopan pohjassa oli kovaa ja tiivistä hiesua.
35	N: 6947596,5 E: 494484,0	99,6	0,5 x 0,5	0,35	Turpeen alla oli 5 cm paksu kerros vaaleanharmaata hietaa, jonka alla oli 5-10 cm paksu kerros kellanruskea hietaa. Tämän alla oli harmaata hietaa kuopan pohjaan asti.
36	N: 6947596,5 E: 494494,9	99,4	0,5 x 0,5	0,35	Turpeen alla oli 5-10 cm paksu kerros vaaleanharmaata hietaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Tämän alla oli harmaata hietaa kuopan pohjaan asti.
<u>37</u>	N: 6947588,9 E: 494483,8	99,4	0,5 x 0,5	0,45	Turpeen alla oli 5-10 cm paksu kerros vaaleanharmaata hietaa. Tämän alla oli kuopan pohjaan asti vaaleanruskeaa hietaa, josta löytyi 2 saviastian palaa 40-45 cm syvyydestä (KM 40530:24-25). Kuopan pohjassa oli kovaa ja tiivistä hiesua.
<u>38</u>	N: 6947589,2 E: 494490,1	99,6	0,5 x 0,5	0,45	Turpeen alla oli 3-5 cm paksu ja hieman hajainen kerros vaaleanharmaata hietaa, jonka alla oli 10 cm paksu kerros vaaleanruskeaa hietaa. Tämän alla oli kuopan pohjaan asti harmaata hietaa, josta löytyi kvartsi-iskos 20-30 cm syvyydestä (KM 40530:26). Kuopan pohjassa oli kovaa ja tiivistä hiesua.

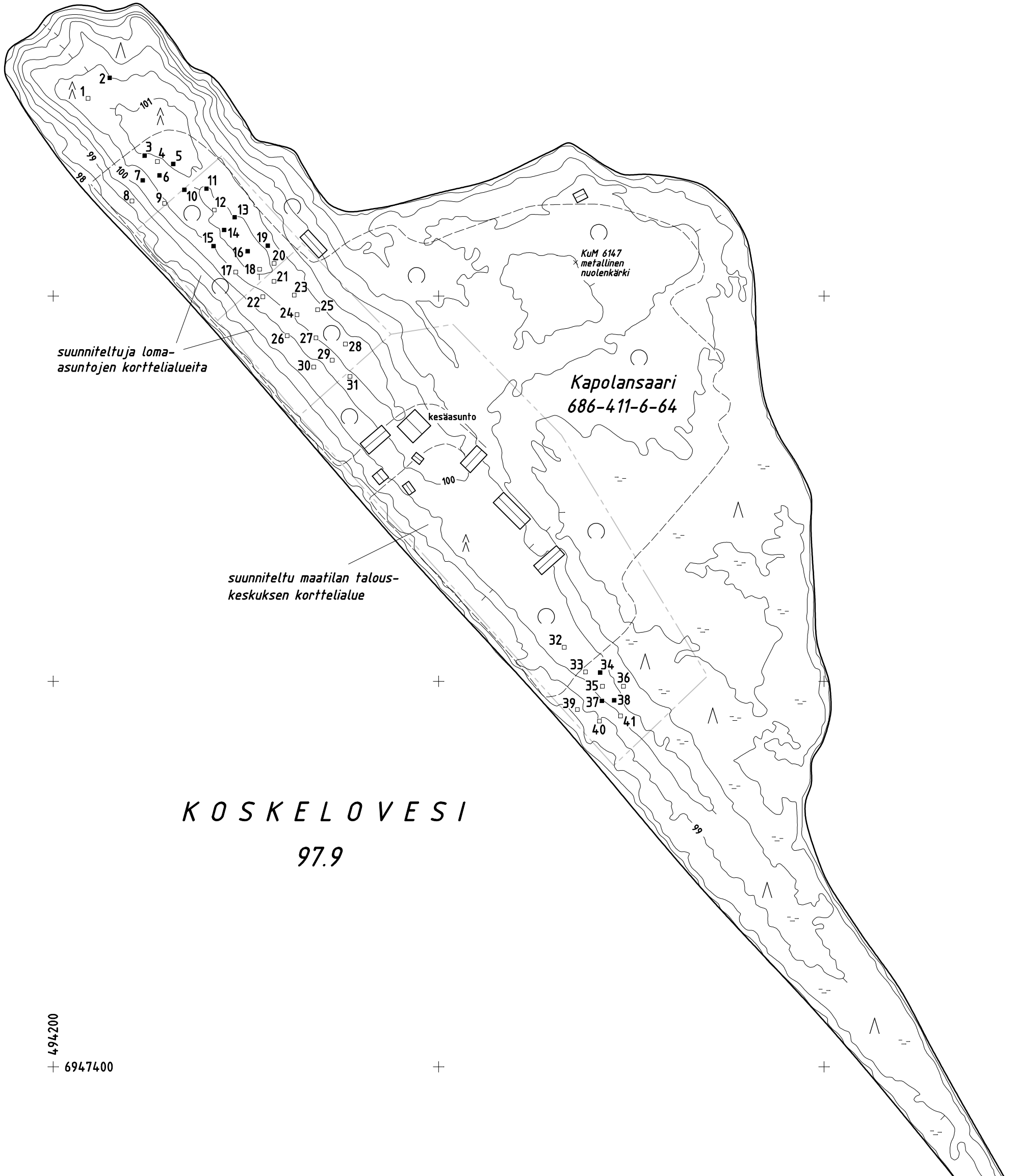
39	N: 6947584,4 E: 494471,0	98,9	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli harmaata hietaa kuopan pohjaan asti. Kuopan pohjassa oli kovaa ja tiivistä hiesua.
40	N: 6947578,4 E: 494482,4	99,0	0,5 x 0,5	0,35	Turpeen alla oli harmaata hietaa, jossa oli satunnaisesti vaaleanruskeita hietalinssejä. Kerros jatkui kuopan pohjan asti, jossa oli kovaa ja tiivistä hiesua.
41	N: 6947581,1 E: 494493,4	99,5	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 5-10 cm paksu kerros vaaleanharmaata hietaa, jonka alla oli 3-5 cm paksu kerros kellanruskeaa hietaa. Tämän alla oli vaaleanruskeaa hietaa kuopan pohjaan asti. Kuopan pohjassa oli kovaa ja tiivistä hiesua.

- löydöllinen ja löydötön koekuoppa (0,5 x 0,5 m)
- suunniteltu kiinteistöraja
- metsittynyt pellon raja
- soistuva maa
- kuusi-, mänty- ja lehtimetsä

494200
+ 6948000

009764
+ 6948000

KOSKELOVESI

97.9

494200
+ 6947400